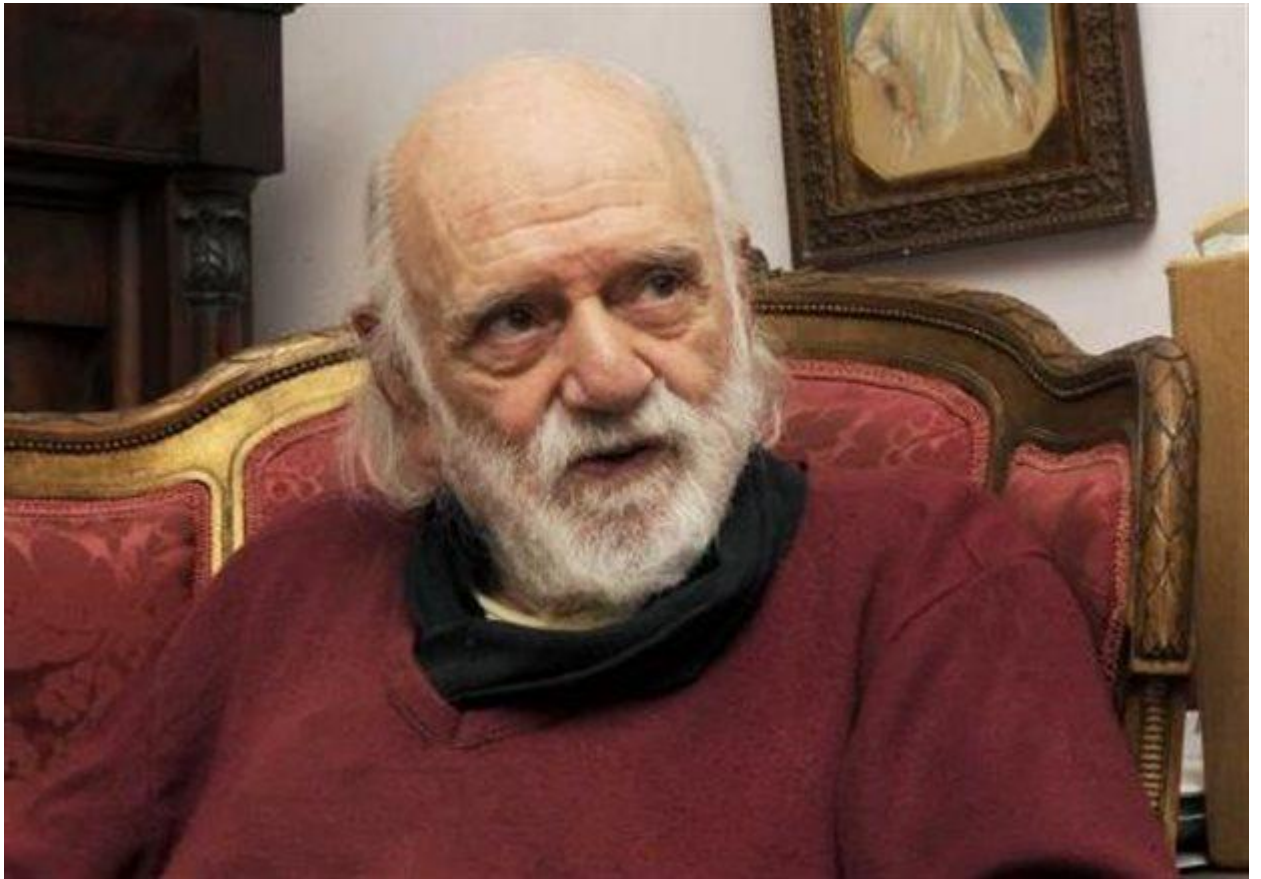
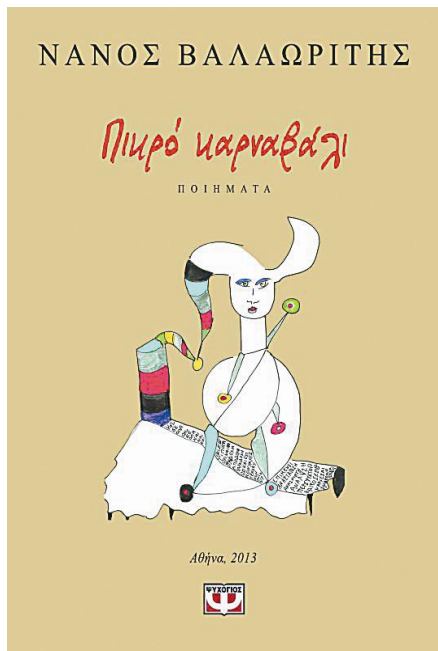

Νάνος Βαλαωρίτης: Η Ελλάδα είναι σαν το ουίσκι

Συνέντευξη με τον ποιητή για την ποίηση, τις λέξεις, τη γλώσσα, την πολιτική, την κριτική σκέψη, τον δογματισμό, τους νέους

«Υποστηρίζω την εθνότητα, όχι την εθνικότητα της Ελλάδας» λέει ο Νάνος Βαλαωρίτης

Νάνος Βαλαωρίτης
Πικρό Καρναβάλι
Ποιήματα
2013,
σελ. 218, τιμή 13,30 ευρώ.
Εκδόσεις Ψυχογιός

Η του ύψους ή του βάθους
Πρόσφατα άρθρα γύρω από τον πολιτισμό στην Ελλάδα της κρίσης
2013,

σελ. 211, τιμή 13,30 ευρώ.
Εκδόσεις Ψυχογιός

Στα ενενήντα δύο του ο Νάνος Βαλαωρίτης έχει ακόμη την εσωτερική δυνατότητα να «στήνει αφτί ξαπλωμένος στο χορτάρι» και να αφουγκράζεται καθαρά αυτά που γίνονται και αυτά που έρχονται.

Ποιητής, συγγραφέας, δισέγγονος του ποιητή Αριστοτέλη Βαλαωρίτη. Γεννημένος το 1921 στη Λωζάννη της Ελβετίας, το 1944 δραπέτευσε στην Αίγυπτο όπου συνάντησε τον Σεφέρη, ο οποίος ήταν γραμματέας της ελληνικής πρεσβείας στο Κάιρο.

Με προτροπή του Σεφέρη πήγε στο Λονδίνο για να βοηθήσει τους λογοτεχνικούς δεσμούς μεταξύ Ελλάδας και Βρετανίας. Εκεί γνωρίζεται και με τον ποιητή Στίβεν Σπέντερ, από τον οποίο ζήτησε να του γνωρίσει κάποια στιγμή τον T.S. Elliot. Εγινε το επόμενο βράδυ. *«Ο Στίβεν με έβαλε και κάθησα δίπλα του στο τραπέζι, και όταν κάποια στιγμή ο Ελιοτ μου απηύθυνε τον λόγο μου είπε "είστε ο δεύτερος Έλληνας που γνωρίζω". Ποιος είναι ο πρώτος; τον ρώτησα. "Ο βασιλιάς Γεώργιος πριν από μερικά χρόνια στην Ελβετία". Τότε είμαι ο πρώτος Έλληνας που γνωρίζετε».*

Πώς αντέδρασε ο Ελιοτ; *«Του άρεσε πολύ αυτό, και από εκείνη τη στιγμή μιλούσαμε σχεδόν όλο το βράδυ».*

Ο Νάνος Βαλαωρίτης δεν βάζει τελείες στα ποιήματά του. *«Δεν θέλω να ορίσω σε αυτόν που τα διαβάξει ποια είναι η καταληκτική λέξη».* *«Δεν βάζετε, όμως, τελεία ούτε και στο τέλος του κάθε ποιήματός σας. Το κάνετε για να μπορεί να το συνεχίσει όποιος θέλει;»* ρωτάμε. *«Αν μπορεί κάποιος ας το κάνει».*

Η κουβέντα μας ξεκίνησε αναπόφευκτα από τη δολοφονία των παιδιών στο Νέο Ηράκλειο.

«Δεν υπάρχει κανένα περιθώριο για εμφύλιο στην Ελλάδα, γιατί η εποχή είναι ήδη πολύ κομματιασμένη. Είναι όμως πολύ εντυπωσιακό ότι το ανθρώπινο στοιχείο της ελληνικής κοινωνίας αναδείχτηκε άμεσα».

Η αντίδραση των γονιών των δολοφονημένων παιδιών δεν ήταν μια σπουδαία χειρονομία προς όλους τους Έλληνες;

«Φυσικά. Με ευχαρίστησε πολύ η στάση των γονιών και των τριών παιδιών γιατί ξέφυγε από τα περιορισμένα όρια και έκανε όλους τους γονείς στην Ελλάδα να σκεφθούν σαν συνάνθρωποι και σαν Έλληνες. Παράλληλα μέσα από αυτό το γεγονός φάνηκε μια μεγάλη πρόοδος στην ελληνική κοινωνία. Ολοι οι γονείς σκέφτηκαν σαν γονείς ανεξάρτητα σε ποια παράταξη ανήκουν οι ίδιοι ή τα παιδιά τους. Παλαιότερα στην Ελλάδα το μίσος μεταξύ των παρατάξεων ήταν τέτοιο που πολλοί θα έλεγαν "καλά να πάθουν, αφού ανήκαν στη Χρυσή Αυγή"» .

Από τη μια πλευρά πρέπει να είναι γοητευτικό για εσάς το ότι τα νέα παιδιά ακόμη σήμερα περιμένουν να ακούσουν και να ενστερνιστούν μια σκέψη σας σε σχέση με τη ζωή και με αυτά που συμβαίνουν. Αυτό όμως ταυτόχρονα δεν είναι και απογοητευτικό, αφού τώρα πλέον θα έπρεπε όλα αυτά που λέτε να τα είχαν ήδη βάλει στην καθημερινότητα και στην επανάστασή τους;

«Είναι δύσκολο να απαντήσω γιατί δεν ξέρω κατά πόσο με ξέρουν οι νέοι, αφού το έργο μου είναι κάπως λαβυρινθώδες και αρκετά μεγάλο. Εχω, όμως, οπαδούς εκεί που δεν το περιμένω, όπως ταξιτζήδες, για παράδειγμα. Προχθές ένας ταξιτζής με σταμάτησε στον δρόμο και μου είπε: "Εχω διαβάσει όλα σας τα βιβλία"».

Συμβαίνει ένα υπέροχο ανακάτωμα αυτή την εποχή στην Ελλάδα...

«Ναι, το ανακάτωμα των ειδικοτήτων και των τάξεων. Οι πολύ μορφωμένοι οδηγούν ταξί και διαβάζουν ποιητές και λογοτεχνία. Είναι πρωτοφανές αυτό και είναι σπάνιο οπουδήποτε, και έξω από την Ελλάδα».

Αυτό το ανακάτωμα, μορφωμένοι άνθρωποι να αναγκάζονται να κάνουν άσχετες δουλειές, το βάζετε στα αρνητικά της κρίσης ή στα θετικά;

«Σε εποχή κρίσης είναι πολύ θετικό νομίζω, και πολύ ενθαρρυντικό για την κοινωνία μας. Ως τώρα ο καθένας ήταν μία αυτοκρατορία από μόνος του. Όταν κουβέντιαζες με κάποιον έβλεπες ότι είχε μια καταπληκτική ιδέα για τον εαυτό του η οποία τελικά δυσκόλευε την ουσιαστική επικοινωνία. Οι αμερικανοί φοιτητές μου ήταν πολύ δεκτικοί και από αυτό βλέπουμε γιατί εξελίχθηκαν τόσο πολύ».

Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι είμαστε τόσο ευκολόπιστοι σε προφανή ψέματα και στον λαϊκισμό;

«Στον Έλληνα υπάρχει μια αφέλεια. Αν μιλήσεις με ανθρώπους σε ένα χωριό, έχουν μια γοητευτική αφέλεια, η οποία στην πάλη μπορεί να μετατραπεί σε πείσμα. Μπορεί να γίνει ισχυρή γνώμη, ή και το αντίθετό της, ισχυρογνωμοσύνη».

Υπάρχει σήμερα κάποιος πολιτικός που να νιώθετε ότι προσπαθεί να πει την αλήθεια στους Έλληνες;

«Ακούω καμιά φορά ωραίους λόγους από τον Τσίπρα ή τον Αλαβάνο. Λένε κάποια σωστά πράγματα αλλά αυτά δεν έχουν οργανική σχέση με την πραγματικότητα. Είναι σαν να μιλάνε για μια χώρα η οποία δεν υπάρχει. Ο λαός μπορεί να υπάρχει αλλά δεν υπάρχει αυτό που κάνει μια χώρα να είναι μια οργανωμένη οντότητα. Η Ελλάδα δεν ξέρουμε πού ξεκινάει και πού σταματάει, αυτό είναι τρομερό δίλημμα και γι' αυτό δεν υπάρχει πνευματική ζωή όπως υπάρχει στις άλλες χώρες. Δεν υπάρχει κριτικό επίπεδο σκέψης».

Μιλάτε για τον καθημερινό άνθρωπο;

«Ο καθημερινός άνθρωπος έχει τις απόψεις του. Οι απόψεις δεν είναι οργανωμένη σκέψη, είναι κάτι άλλο. Είναι μια φυσική αντίδραση στο περιβάλλον».

Ποιο λέτε ότι είναι το μεγαλύτερο βαρίδι που έχει κρεμάσει η προηγούμενη γενιά στους νέους;

«Πολλά βαρίδια αλλά καταρχήν ο δογματισμός, ο οποίος είναι μια σκλήρυνση σκέψης που δεν θέλει να δει την πραγματικότητα. Η σκέψη των νέων πρέπει να είναι ευέλικτη, να προσαρμόζεται στα πράγματα και να μην αποσύρεται σε έναν δογματισμό. Ο δογματισμός είναι απόσυρση της σκέψης».

Αρα ποια τους λέτε ότι είναι η λύση;

«Η λύση είναι "όχι στις εύκολες λύσεις". Μη νομίζετε ότι με ένα αυταρχικό καθεστώς μπορούμε να γλιτώσουμε. Αυτό δεν είναι λύση, είναι επιστροφή στη βαρβαρότητα. Να βελτιώσουμε τη δημοκρατία μας και να την κάνουμε να λειτουργεί δίκαια. Να μην αφήσουμε να χειροτερέψει η δημοκρατία μας».

Επομένως σήμερα οι νέοι δεν έχουν την ευθύνη να κάνουν τον κόσμο καλύτερο, αλλά να αποτρέψουν από το να γίνει χειρότερος;

«Βεβαίως, και σε όλα τα επίπεδα. Πρέπει να προσπαθήσουν να μη γίνει χειρότερος και ηθικά και φυσικά. Αν αφήσουν τον κόσμο να συνεχίσει με τις κακές πρακτικές θα αυτοκαταστραφούν».

Ετσι μπορεί η Ελλάδα να γίνει ένα γλυκό καρναβάλι αντί πικρό;

«Ναι, αφού πρώτα πάψει αυτή η ακρίδα που έχει πέσει επάνω μας, η τρόικα, την οποία βλέπω σαν ένα μαύρο σύννεφο το οποίο μας έχει σκεπάσει. Φταίμε για ορισμένα πράγματα αλλά αυτά που μας έκαναν είναι απαράδεκτα. Υποστηρίζω την εθνότητα, όχι την εθνικότητα της Ελλάδας. Το δικαίωμα της εθνότητας να υπάρξει επί ίσοις όροις στην Ευρώπη, αυτό που μας αφείρεσαν οι Γερμανοί με αυτή την τρομακτική επίθεση που μας έκαναν ότι δήθεν ένας απατεώνας έχει μπει στην ευρωπαϊκή οικογένεια».

Εσείς οι ποιητές καίγεστε για μία λέξη...

«Πολλά από τα τελευταία μου ποιήματα μιλάνε για το ψάξιμο μιας λέξης. Ταυτόχρονα ισχύει ότι μια λέξη κακά τοποθετημένη σε ένα ποίημα μπορεί να το καταστρέψει. Ένα ποίημα είναι ένα φορμαλιστικό κατασκεύασμα το οποίο λειτουργεί σαν ένα μουσικό σκορ. Οι λέξεις πρέπει να βρίσκονται και να τοποθετούνται ακριβώς εκεί που λειτουργούν, αλλιώς μπορεί να έχουν καταστροφική επιρροή».

Εσείς συνεχίζετε να διαβάζετε ποίηση;

«Ξαναδιαβάζω συνήθως τους ποιητές που αγαπώ. Τον Ρεμπό, τον Μποντλέρ, τον Οντεν».

Τι συμβαίνει σε έναν ποιητή όταν διαβάζει την ποίηση κάποιου άλλου;

«Γίνεται μια αλχημεία μέσα σου. Η γλώσσα που μεταχειρίζεται ο άλλος ανακατεύει τα δικά σου τα στοιχεία».

Σαν μια κουτάλα που ανακατεύει ένα καζάνι;

«Ακριβώς. Πολλοί νέοι ποιητές νομίζουν ότι μπορούν να ξεκινήσουν χωρίς να έχουν διαβάσει. Έχει μεγάλη σημασία το διάβασμα ώστε να έχεις μια εποπτεία σε όλο το πεδίο, από την κλασική ποίηση μέχρι τους μοντέρνους. Επίσης οι νέοι ποιητές σήμερα δεν πρέπει να φοβούνται να βάζουν χιούμορ στα ποιήματά τους. Η εποχή χρειάζεται χιούμορ και να ξέρουν ότι δεν κάνει την ποίηση πιο ελαφριά».

Θεωρείτε τη σημερινή Ελλάδα ποιητική ή αντιποιητική χώρα;

«Τη θεωρώ ποιητική, αλλά είναι όπως όταν πρωτοδοκιμάσεις ένα ούισκι. Στην αρχή σου φαίνεται αποκρουστικό, απαίσιο, αλλά μετά το συνηθίζεις και άμα το συνηθίσεις, δεν μπορείς να το ξεφορτωθείς».